

planinski

V E S T N I K

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895 »»»

3

marec 2013

3,40 EUR

TEMA MESECA

Prvi ljudje v Alpah

INTERVJU

Jože Zupan Juš

Z NAMI NA POT

Zimski raj nad Ljubeljcem Civetta

NOVO V PLANINSKI ZALOŽBI

Polhograjsko hribovje, 1 : 25 000

Polhograjsko hribovje je del zahodnega predalpskega sveta, ki leži zahodno od Ljubljane v njeni neposredni bližini. Omejeno je s Poljansko Soro na severu, Sorškim in Ljubljanskim poljem na vzhodu, Ljubljanskim barjem na jugu ter dolino Brebovščice in Podlipščice na zahodu. Razdeljeno je na osem večjih reliefnih enot.

1. Osrednje Polhograjsko hribovje
2. Zahodno Polhograjsko hribovje
3. Severno Polhograjsko hribovje
4. Butajnovsko-samotorška kraška planota
5. Kraški ravniki pri Toškem Čelu
6. Nizko hribovje na jugu
7. Žlebsko gričevje

8. Razširjeni deli dolin Gradaščice, Horjulščice in Šujice
Na severu seže karta do Škofje Loke, na jugu do Smrečja in Lesnega Brda, na vzhodu do Dvora in na zahodu do Žirovskega Vrha.

Format karte: 100 cm x 70 cm

Cena: 8,10 €*

*DDV je obračunan v ceni. Stroške poštnine plača naročnik.

Planinska orientacijska tekmovanja

Orientacijsko znanje je za izvajanje resničnega planinstva osnovnega pomena. V planinstvu ima nedvomno dolgo tradicijo, njene vsebine pa danes najdemo domala v vseh programih planinskega usposabljanja.

Učbenik je obsežen, sistematičen, jasen ter pregleden. Namenjen je udeležencem različnih planinskih usposabljanj, organizatorjem in tekmovalcem na planinskih orientacijskih tekmovanjih. Avtorji upajo, da bodo tudi drugi planinski strokovni kadri (mentorji planinskih skupin, vodniki PZS, gorski reševalci, alpinisti ipd.) v učbeniku našli primerno branje za izpopolnjevanje lastnega znanja.

CENA: V času od 15. 3. do 14. 4. 2013 lahko vodnik kupite po akcijski ceni s 50-odstotnim popustom: 8,15 €*(redna cena: 16,30 €).

*DDV je obračunan v ceni. Stroške poštnine plača naročnik.

INFORMACIJE, NAKUP in NAROČILA:

Planinska zveza Slovenije, Planinska trgovina PZS,

- na sedežu: Dvorakova ulica 9, Ljubljana, v času uradnih ur,
- po pošti: p. p. 214, SI-1001 Ljubljana,
- po telefonu: 01 43 45 684 v času uradnih ur,
- faksu: 01 43 45 691,
- brezplačna telefonska številka 080 1893 (24 ur na dan, vse dni v letu),
- e-naročila: narocilo@pzs.si ali pzs@pzs.si ali
- spletna trgovina PZS, <http://www.pzs.si/trgovina.php>.

Uradne ure v Planinski založbi PZS, Ljubljana, Dvorakova 9:
v ponedeljek in četrtek od 9. do 15. ure, sredo od 9. do 17. ure,
petek od 9. do 13. ure (odmor za malico: 10.30–11. ure).

Slovenski planinski muzej,

- Triglavska cesta 49, 4281 Mojstrana,
- telefon: 08 380 67 30,
- fax: 04 589 10 35,
- e-pošta: info@planinskimuzej.si.

Zakaj in od kdaj hodimo v gore?

Dušan Škodič

Ko je novinar New York Timesa leta 1923 v intervjuju naivno vprašal Georgea Mallorya, čemu se po grozilih izkušnjah prejšnjih odprav znova odpravlja na še neosvojeni Everest, mu je ta menda odgovoril s tremi nesmrtnimi besedami: "Zato, ker je." Zapisano v dvomu, saj kot za večino fraz, ki niso ohranjene v zvočnem zapisu, ne moremo vedeti, v kolikšni meri so posledica novinarskega "ustvarjanja zgodbe". Je pa ta fraza postala nekakšen univerzalen odgovor na vprašanje, kaj ljudi žene k osvajanju tega, ekonomsko gledano, nekoristnega sveta.

Če že razmišljam zakaj, je prav, da se ob tokratni temi meseca vprašam tudi, od kdaj obstaja ta človekova želja. Odgovor nam je prišel naproti kar sam od sebe, še posebno v zadnjih desetletjih, ko je zaradi arheoloških odkritij na področju celotnih Alp odpadlo nekaj debelih zastorov, ki so prikrivali pogled na našega, domnevno boječega prednika, ki naj bi se stiskal v podzemnih jamah in se s sovrstniki, kolikor mu je dopuščalo iskanje hrane, najraje tiščal k varnemu ognjišču.

Sedaj spoznavamo, da je ta človek v resnici zahajal na obisk v gore od "nekdaj". Zagotovo pa od trenutka, ko se je zavedel samega sebe in sveta, ki ga je obdajal. Od takrat dalje njegova radovednost ni imela več nobenih omejitev in jih nima niti danes. Omejen z občutljivostjo fizičnega telesa se je med zgodovinskimi poledenitvami, ko so ledeniki prekrili gorska pobočja in doline, previdno umaknil ter čakal trenutek, ko mu bodo razmere omogočile vrnitev na kraje, s katerih so že predniki, ki jih je nosil v genih, zrl v svet globoko pod seboj. In tako je še danes, saj nas presenečajo vedno novi dokazi, da je naše prostočasovno hribolazenje le vrh ledene gore človeškega razumevanja, učenja, prilagajanja in sinergije z vsemogočno naravo.

Na mestih, kjer danes stojijo pašne planine, planinske in lovske kočice ali priljubljene razgledne točke, so bila odkrita najdišča z ostanki davne človekove prisotnosti. Obsežna področja okoli Vogla, Komne, Pokljuke in širše okolice Bohinja, kjer je danes zaraščen svet malih vrtač, pozimi pa smučišča, so bila že pred dva tisoč leti prekopana s površinskimi kopi iskalcev železove rude. Tudi planine so bile žive že pred tisočletji. V začetku le zaradi paše drobnice in še brez planšarstva, ker je za to še primanjkovalo znanja. A človek se je ves čas trudil in je bil iznajdljiv ...

O tem nam je veliko povedala oprava slavnega Ötzija, ki je pred okoli 5500 leti smrtno ranjen obležal na alpskem ledeniku. Njegov beg pred zasledovalci je bil le ena od nikoli končanih človekovih poti čez visoke gorske prelaze, preko katerih je širil svoje obzorje. Bakrena sekira je v tistem času pomenila revolucionarno orodje in statusni simbol, a njegov kamniti nož realnost večine sodobnikov.

Orodja in orožja iz kamna in kosti, najdena v Potočki zijalki in na ostalih lokacijah v naših gorah, segajo celo v obdobje od 30 do 40.000 let pred našim štetjem, v čas, ko beležimo pojav sodobnega človeka. Tedanji človek je bil predvsem lovec, če je hotel preživeti. A kaj je tega lovca dejansko gnalo tako visoko v gore? Je bila to potreba ali tudi radovednost po spoznavanju sveta? Ne pozabimo, da je bilo ljudi še zelo malo in da so bili gozdovi v dolini še polni divjadi. Pa je vendar zahajal visoko v nevarne predele s trdimi razmerami ter v dolino prinašal plen, z lokom ustreljen na gorski polici. Brez dvoma je užival v veliki osebni zmagi, ko se je z vrha razgledoval na svet pod seboj.

Ja, to je bilo tisto glavno, kar je Mallory v nadaljevanju intervjuja še povedal novinarju: "Od vzpona na Everest ne bo nikakršne koristi. Z vrha ne bomo prinesli prav nič, razen nekaterih spoznanj. Imeli pa bomo avanturo in užitek, v čemer je tudi smisel življenja. Ne živimo zato, da jemo in služimo denar, temveč jemo in služimo zato, da živimo!" Da, to je naše življenje. Zato nam ni namenjeno ostajati v svojih "jamah" v dolini ...

Z NAMI NA POT – OPISITUR

- 33 Čez Pod
- 33 Košutica
- 35 Begunjščica, po Centralni grapi
- 35 Vrtača, skozi Suho ruševje po grapi Ipsilon
- 37 Okrog Civette
- 37 Civetta, običajni pristop
- 39 Civetta, Ferrata degli Alghesi
- 39 Civetta, Ferrata Tissi

UVODNIK

- 1 **Zakaj in od kdaj hodimo v gore?**

Dušan Škodič

PRVI LJUDJE V ALPAH

- 4 **Visokogorje od kamene dobe do novega veka**

Kako smo ljudje osvajali gorski svet
dr. Jana Horvat

PRVI LJUDJE V ALPAH

- 7 **Najstarejše sledi**
Le skala, kamen in kost!
dr. Matija Turk

PRVI LJUDJE V ALPAH

- 10 **Našli sledi prvih rudarjev**

Sedemnajst let raziskav
pašništva in rudarjenja
v visokogorju

Janez Bizjak in Miran Bremšak

PRVI LJUDJE V ALPAH

- 12 **Potočka zijavka**

Raziskave 1926–2012
dr. Boštjan Odar

PRVI LJUDJE V ALPAH

- 14 **Arheološko izkopavanje na Orlovih glavah**

Na terenu z arheologi
Dušan Škodič

INTERVJU

- 16 **Dokler bo človek stremel za plezanjem, bo človeštvo zdravo**

Pogovor s pesnikom
in alpinistom Jožetom
Zupanom – Jušem

Mojca Volkar Trobevšek

PO STARIH POTEH

- 19 **Hojnikova pot na Lanež**

Kratka gorniška romantika
z zgodovinskim pridihom

Uroš Podovšovnik

NEZNANI DOLOMITI

- 22 **Mogočna piramida nad Comelicom**

Cima Bagni, 2983 m
Matija Turk

LITERARNI NATEČAJ

- 26 **Leto treh Matildinih kos**

Zmagovalna zgodba
Anka Vončina

Z NAMI NA POT

- 28 **Hitro dostopni in mamljivi cilji**
Zimski raj nad Ljubeljem
Bor Šumrada

Kot mogočne orgle se dvigajo vrhovi
Civette nad dolino Cordevole.
Foto: Oton Naglost

planinski VESTNIK
REVILJA ZA LJUBITELJE GORA

IZDAJATELJ IN ZALOŽNIK:
Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.
Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke,
ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.
113. letnik

NASLOV UREDNIŠTVA:

Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorakova ulica 9, p. p. 214
SI-1001 Ljubljana
T: 01 434 56 90, F: 01 434 56 91
E: pv@pzs.si
www.planinskivestnik.com

ODGOVORNI UREDNIK:

Vladimir Habjan

UREDNIŠKI ODBOR:

Emil Pevec (tehnični urednik),
mag. Marjan Bradeško, Marta Krejan,
dr. Andrej Mašera, Zdenka Mihelič,
dr. Irena Mušič Habjan, dr. Mateja Pate, Dušan Škodič

ZUNANJI SODELAVCI:

Tina Leskošek, Gorazd Gorišek, Mire Steinbuch,
Peter Šilak

LEKTORIRANJE:

Mojca Volkar Trobevšek, Mojca Stritar, Marta Krejan,
Katarina Marin Hribar, Alenka Rebolj Kotnik

GRAFIČNA PRIPRAVA IN TISK:

Schwarz print, d. o. o.

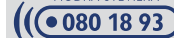
NAKLADA: 6300 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
po elektronskem mediju na naslov uredništva
ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne
vračamo. Uredništvo si pridržuje pravico do objave
ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega
objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo
uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.
Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva.
Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve
izdajatelja ni dovoljeno.

Naročanje:

Po pošti na naslov: Planinska zveza Slovenije,
Dvorakova ulica 9, p. p. 214 SI-1001 Ljubljana,
po elektronski pošti na naslov: pv@pzs.si ali po
telefonu **080 1893 (24 ur na dan)**.

MODRA ŠTEVILKA

Številka transakcijskega računa PZS je
05100-8010489572, odprt pri Abanki, d. d.,
Ljubljana. Naročnina 34 EUR, 58 EUR za tujino,
posamezna številka 3,40 EUR. Članarina PZS za člane
A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva
meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova
navedite tudi stari naslov. Upoštevanje samo pisne
odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.

Program informiranja o planinski dejavnosti
sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport RS,
Fundacija za financiranje športnih organizacij v RS in
Javna agencija za knjigo RS.

Fundacija za šport

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: Na vrhu Vrtače
Foto: Oton Naglost

Uredništvo Planinskega vestnika skrbno
preverja vse članke in točnost v reviji
objavljenih opisov poti, ki praviloma
vključujejo opozorila na nevarnosti in možne
pasti obiskovanja gora. Žal pa je vsak opis
vedno subjektiven, poleg tega se objektivne
težave na terenu lahko spreminjajo iz dneva
v dan, celo iz ure v uro. Zato uredništvo revije in
Planinska zveza Slovenije ne moreta prevzeti
nobene odgovornosti za morebitne poškodbe
ali materialno škodo, ki bi jih utrpel kdorkoli
zaradi hoje po gorah po navodilih iz te revije.

- Z NAMI NA POT
- 41 Čarobna gora
Dolomitov
Civetta, 3220 m
Andrej Mašera
- 120 LET SPD/PZS
- 46 Planinski dosežki
v gorah in dolini
Umetniška prireditve
Objem gora
Zdenka Mihelič
- FOTO NATEČAJ
- 48 Rezultati natečaja za
planinsko fotografijo

- PREZRTA BREZPOTJA
- 50 Visokogorski greben
med smučarskima
dolinama
Greben Stadorja
Gorazd Gorišek
- PRVENSTVENE SMERI
- 54 Pozabljena stena
Petkrat Kladivo
Miha Zupan
- BLIŽNJE GORE
- 57 Zir v Liki
Gora iz indijanskega filma
Aleš Nosan

- VARSTVO NARAVE
- 58 Prvi znanilci
pomladi
Cvetoči pasji zob
Dušan Klenovšek
- TEST LAVINSKIH ŽOLN
- 59 Piskajoče
prijateljice
Zimska oprema
Aljaž Anderle
- 64 NOVICE IZ TUJINE
- 64 PISMA BRALCEV
- 65 LITERATURA
- 68 PLANINSKA ORGANIZACIJA
- 70 TNP
- 71 V SPOMIN

Vsebine vseh Planinskih vestnikov
od leta 1895 dalje na www.pvkazalo.si.

